הא בבריא והא בשכיב מרע [א]מתניתין דקתני הא אמר תנו נותנין בשכיב מרע דבר מהדר הוא דאמרינן מאי איכא למימר דלמא כתבה מעיקרא להאי ואמליך ולא יהבה ניהליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהביה ניהליה השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ניהליה אי במתנת בריא יהבה ליה לית ליה פסידא דכי נפקא תרתי בתרייתא זכי דהא הדר ביה מקמייתא אי במתנת שכיב מרע נמי יהבה ניהליה לית בה פסידא דבתרייתא זכי דקא הדר ביה מקמייתא [ב]כי קתני בברייתא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה בבריא דלאו בר מהדר הוא דאמרינן דלמא כתבה להאי מעיקרא ואמליך ולא יהבה ליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ויהבה ליה השתא קא הדר ביה מההוא דיהבה ליה וסבר מהדר לא מצינא הדרנא בי אימר להו דאנא להאי יהבתא וניהדרו ניהליה כתבא כי היכי דכי מפיק האי כתבא דקדים זכה ביה הוא אלא אמרינן ליה אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי דלמא מכתב כתבת מיהב לא יהבת ניהליה ויהבתה לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה אי לא יהבתה לאיניש אחרינא וקא בעית דתתכבה להאי כתיב ליה השתא כתבא אחרינא ויהביה ניהליה דאי יהבת לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקדים זכי מתקיף לה רב זביד והא אידי ואידי דייתקאות קא תני אלא אמר רב זביד הא והא בשכיב מרע ולא קשיא הא ביה והא בבריה מתניתין דקא אמר תנו נותנין בדידיה דבר מהדר הוא דאמרינן א"נ יהבה לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקמא ובתרא בתרא זכי דהא הדר ביה מקמא כי קא תני בברייתא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה [ג]בבריה דאמרינן דלמא כתב אבוה להאי ואמלך ולא יהביה ניהליה ובתר אבוה כתב איהו לאיניש אחרינא ויהבה ליה והשתא קא הדר ביה מההוא סבר מהדר לא מצינא הדרנא בי אימר להו דאבא יהבה ליה להאי ונתבו ליה כתביה [ד]וניזיל ונפיק מיניה דהוא זכי ונפלוג בהדיה הלכך אמרינן ליה אנן האי כתבא לא יהבינן ליה להאי דדלמא מכתב כתביה אבוה מיהב לא יהבה ליה ויהבתיה את לאיניש אחרינא וקא הדרת ביה אלא אי קושטא קא אמרת דיהב ליה אבוך זיל את השתא כתיב ליה שטרא אחרינא דאי נמי לא יהבה ליה אבוה וכתבתיה את לאיניש אחרינא לית בה פסידא דקמא ובתרא קמא זכי: ת"ר [ה]מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל אין האשה מודה לא יחזיר לא לזה ולא לזה בזמן שהאשה מודה מיהת יחזיר לבעל וליחוש דלמא כתבה ליתן בניסן ולא נתנה עד תשרי ואזלה זבנתה לכתובה בטובת הנאה מניסן עד תשרי ומפיק ליה לשובר דכתיב בניסן ואתא למטרף לקוחות שלא כדין אמר רבא

שמע

הא בבריא. שהיה שטר מתנת בריא דלא כתיב ביה כדקליר ורמי בערסיה (א) כדין שכותבין בשטרי מתנות שכיב מרע(ב): **דבר מהדר הוא.** שיכול לחזור במתנתו אם כתב שני שטרות השני זוכה שהרי חזר בו מראשון: **אי במתנת בריא יהבה ניהליה.** להאי בתרא: **לית ליה פסידא.** כהאי שטרא דמהדרא ליה להאי: **בבריא.** כגון שהיה השטר זה הנמצא מתנת בריא שהוא זוכה לשטר המאוחר לו שאינו יכול לחזור במתנתו: **דאי יהבתיה לאיניש אחרינא לית ליה פסידא.** בשטרא דכתבת השתא דמאן דקדים שטריה זכה: **ביה.** שעדיין הוא קיים ואמר תנו לזה: **הא בבריה.** שמת מחליו וזה בנו אומר החזירוהו: **דבר מהדר הוא.** ממתנה זו אם חזר בו לאחר שיצאו שני שטרות בב"ד יזכה האחרון: **א"נ יהבה.** שוב לאיניש אחרינא במתנת בריא: **לית ליה פסידא.** להאי בתרא בהאי שטרא דמהדרינא ליה להאי: **כתבה איהו.** הבן: **דהוא קדים.** שיהא שטרו קודם דכיון דמת אביו מחליו זכה משנתנה לו: **ונפלוג בהדיה.** אחלוק עמו בקטטה זו: **קמא זכה.** מאחר ששני השטרות יצאו משמך הקודם זכה שמתנת בריא הם. והשתא דאוקימנא טעמא דלא יחזיר משום דלמא כתבה להאי ואמליך ולא יהבה ליה והדר כתבה לאיניש אחרינא ליכא למרמי אמתנות ולא תידוק מתני' גבי מתנות הא אמר תנו נותנין דכי נמי אמר תנו שייך למימר טעמא דלא יחזיר משום שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהן שלא לתנן והדר כתבה לאיניש אחרינא וגבי דייתקאות ע"כ אם אמר תנו נותנין אם הוא קיים דהא תלה תנא דידן טעמא משום שאני אומר נמלך עליהן שלא לתנן ואי נמי הכי הוה דנמלך השתא אם אמר תנו נותנין דליכא למיחש למידי וה"ק מלא דייתיקי או מתנה לא יחזיר שאני אומר כו' והיכא דאמר תנו [אי] שייך למימר לא יחזיר משום טעמא דשאני אומר כגון מתנת בריא או בשכיב מרע ומת ובריה קאמר תנו שמעי' ממתני' דלא יחזיר ולא דייקינן האמר תנו נותנין והיכא דלא שייך למימר שאני אומר כגון בשכיב מרע שלא מת מחליו דייקינן האמר תנו דבטל שאני אומר הלכך נותנין: **מלא שובר.** שכתבה אשה לבעלה התקבלתי כתובתי ועודה תחתיו: **ולא נתנה עד תשרי.** והוא לא פרע עד תשרי: **ואזלה.** איהי בעודה תחתיו בין ניסן לתשרי: **וזבנתה לכתובה.** לאחר: **בטובת הנאה.** כלומר בזול לפי שנותן מעותיו בספק שאם תמות היא יירשנה בעלה ויפסיד מי שלקחה ואם ימות בעלה או יגרשנה יהיה לוקח במקומה ויגבה כתובתה ושוב לא היה לבעלה לפרוע לה הכתובה אלא ללוקח ושובר שנכתב בשמה אינו כלום: **ומפיק לשובר.** שכתוב בניסן ויקדים לשטרו של לוקח ויחזיק הבעל בקרקע המיוחדת לכתובתה שלא כדין:

ש"מ

ברייתא בבריא דלמא כתבה להאי ולא יהביה ליה. היינו דלא כאביי דלדידיה אמאי לא נהדר כיון שהוא רוצה לעדיו בתחומיו זכין לו היכא דמטא שטרא לידיה ואביי יתרץ כדרב זביד דבסמוך: **והא** אידי ואידי דייתיקאות קתני. וא"ת ולפרוך נמי והא מתנות קתני ואור"ת דמיירי מתני' שפירש שנותן לו גוף ופירי מהיום אם לא יחזור עד לאחר מיתה דמאי הדר ביה ורש"י דחק לפרש דגבי מתנות אפי' אם אמר תנו אין נותנין וה"פ דמתניתין שאני אומר כתובין היו ונמלך עליהם שלא ליתנן ויהיב לאיניש אחרינא. ועתה רוצה לחזור בו מן השני וליתנה לראשון לפיכך אפילו אם אמר תנו אין נותנין אבל דייתיקי אם אמר תנו נותנין דאפילו נמלך ונתן לאחר יכול לחזור וקשה לפירושו דא"כ פירוש דנמלך דמתני' יהיה בשני ענינים ועוד לעיל גבי גט דדייק הא אמר תנו נותנין אפילו לזמן מרובה לפרש"י ז"ל מנ"ל לפרושי הכי דלמא ה"פ משום דנמלך איכא למיחש שמא לא ניתן הגט עדיין ולכך אפילו אם אמר תנו אין נותנין אלא לשון ונמלך משמע שעתה אינו רוצה כדפירשית לעיל (י"ח. ד"ה הא): **ובתר** אבוה כתבה איהו לאיניש אחרינא. תימה אמאי לא אמרינן נמי שנתנה האב תחלה במתנת שכיב מרע ואח"כ האב עצמו כתבה להאי ולא יהבה ליה ומת האב ונתקיימה המתנה לראשון והבן רוצה שתהיה לשני: **מצא** שובר כו' וליחוש דלמא כתב ליתן בניסן כו'. וא"ת לפרוך על מתני' דגט פשוט (ב"ב דף קסו.) דכותבין שובר לאשה וכ"ת לא חיישינן אלא היכא שנפל ואתרע הא פריך לעיל (יב:) גבי כותבין שטר ללוה אע"ג דליכא ריעותא וי"ל דמאי לדמויי בשטרי הקנאה אבל הכא אי בשטרי הקנאה מיירי כי אין האשה מודה נמי יחזיר לבעל דאין אשה מודה משמע אפילו אינה אומרת שהוא מזויף אלא אומרת שכתבה ליתן ולא נתנה ואומרת עתה אל תתנו לפי שנמלכה דומיא דמלא שוברין דמתניתין דלא יחזיר שאני אומר כתובים היו ונמלך כו':

ש"מ

עין משפט נר מצוה

קסד א ב ג מיי' פי"ח מהלכות גזילה ואבידה הלכה ט י ועיין במ"מ סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף יד:

קסה ד מיי' שם הלכה יא סמג שם וטוש"ע שם סעיף יח וטוש"ע אה"ע סי' קי סעיף כ:

רבינו חננאל

ופרקינן מתני' דדייקת מינה הא אמר תנו נותנין במתנת שכיב מרע שאפי' נתנם לאחר אי הדר ביה בר מיהדר הוא וליכא פסידא כלל. ברייתא בבריא דלאו בר מיהדר הוא דחיישינן דלמא כתביה להאי מעיקרא ולא יהב ליה שטרא והדר כתביה לאיניש אחרינא ויהב ליה שטרא והשתא בעי למיהדר במה דיהב לבתרא ועבד קנוניא בהדי קמא ומשום הכי מודה ליה לפיכך תני לא יחזיר ואתקיף עלה רב זביד והא מתניתא נמי דייתיקאות קתני אלא הא והא בשכיב מרע ולא קשיא מתני' בדידיה דבר מיהדר הוא ברייתא (כאבוה) [בבריה] וכו' ופשוטה היא. ת"ר מצא שובר בזמן שהאשה מודה יחזיר לבעל וניחוש דלמא כתבה בניסן ולא נתנה לו השטר עד תשרי ובנתה לכתובה בינו וביני ומפיק לשובר דכתב בניסן ומבטיל לה לכתובה.

מסורת הש"ס

א) ס"א וליחול וליפוק מיניה דהאי וכן הוא ברא"ש. רש"ל, ב) [ב"ב קנג.].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הא בבריא וכו' בערסיה כדרך שכותבין: